

*UOT 72.01**Sevinc Tanqudur*
memarlıq üzrə fəlsəfə doktoru, dosent

AZƏRBAYCANDA TEATR MEMARLIĞININ TARİXİNƏ DAİR

XIX - əsrin əvvəllərində çar üsul-idarəsinin müstəmləkə siyasəti Azərbaycanın Rusiyanın tərkibinə daxil olmasına səbəb oldu. Siyasi vəziyyətlə əlaqədar memarlıq binalarının və tikililərin tipoloji təcnifatında köklü dəyişikliklər baş verdi. Ənənəvi olaraq, əhalinin sosial - iqtisadi vəziyyəti və inkişafı nəticəsində yeni tip müasir binalar yarandı. Xüsusi olaraq, banklar, passajlar, şəhər duması, dəmiryol vağzalları, sirlər, konsert zalları, teatrlar kapitalizm dövrü və Azərbaycan memarlıq tarixinin sonrakı dövrlərində, Bakıda şəhərin həcm-fəza mühitinə daxil oldu.

Sənayenin sürətli artımı ilə yanaşı şəhərin mədəni və ictimai həyatında canlanma duyulurdu. Avropa teatr və sirk tamaşalarına maraq hissi güclənirdi.

Teatr binası tələblərinə cavab verməyən xüsusi evdə yerləşdirilmiş Şuşa teatrı bu mövzuda Azərbaycanda atılan ilk addım idi. 1848-ci ildə Azərbaycanda ilk dəfə teatr tamaşası məhz Şuşa teatrında qoyuldu.

Quberniya mərkəzi kimi Şamaxıda 1857-ci ildən etibarən həvəskar tamaşalar qoyulmağa başlandı və bunlara maraq getdikcə artırdı. Bu da yerli həvəskar teatrçıları 1858-ci ildə şəhər teatrı təşkil etməyə sövq etdi [1].

O dövrdə Şamaxıda yeni teatr binası tikdirmək üçün lazımı vəsait yox idi. Ölçülərinə, şəhərin plan quruluşundakı mövqeyinə görə duz dükanının binası bu məqsədlər üçün daha müvafiq idi. Binadan istifadə edilməsi üçün Qafqaz canişinindən icazə də alınmışdı; tikintinin teatr binası və əsaslı rekonstruksiyası üçün vəsaiti isə Şamaxı zəngini Ağə bəy Zeynal bəy oğlu ianə etdi.

Teatrın rekonstruksiyası o zamanlar, Şamaxının quberniya memarı italiyalı Kambiacionun Tiflisə təyini ilə əlaqədar, onun yerini tutmuş köməkçisi, Cavad şəhərinin baş planının müəllifi olan, tanınmış yerli me'mar Kərbəlayı Əli Rəcəb oğlunun yanında böyük peşə məktəbi keçmiş təcrübəli me'mar Qasım bəy Hacıbaba bəy oğluna tapşırıldı [2, s. 444].

Teatr binasının meydana gəlməsi nəinki şəhərin mədəni həyatında mühüm hadisə idi, həm də şəhər quruculuğunun həcm-məkan həllində əhəmiyyətli rol oynadı [3. s. 364-365], teatr meydanının təşkilinə kömək etməklə şəhərin

mərkəzi rayonunun planlaşdırma sxeminə tə'sir etdi və bu meydan, tamaşa olan günlərdəki qələbəliyinə görə Cümə məscidi yanındakı ticarət meydanından üstün olurdu.

Teatr tamaşalarının uğurlu və tamaşaçı axınının gur olması, müəyyən dərəcədə zəif əlverişli, gözəl tərtibatlı, antrakt zamanı tamaşaçıların sərbəst gəzişməsinə imkan verən geniş foye və koridorlarının olması hesabına idi. Teatrın arxitektura tərtibatı yerli me'marlıq üslublarına əsaslanırdı, belə ki, Qasım bəy Şamaxı me'marı Kərbəlayı Əli Rəcəb oğlundan və, xüsusilə də əyalətlərdə geniş yayılmış rəsmi inşaatdakı rus klassisizmi prinsiplərindən ə'lə dərs almışdı. Bu, arxiv mə'lumatları və Şamaxının mənzərə və tikililərinin rəsmləri ilə də təsdiq olunur. Şəhər üçün mədəni mərkəz olan Şamaxı teatrının binası 1859-cu ilin mayında baş vermiş zəlzələ nəticəsində xeyli zədələndi və bu, teatrın fəaliyyətinə son qoydu.

Azərbaycanda teatr quruculuğu tarixində yeni era, Bakı quberniyasının inzibati və ictimai həyatının çulğalaşdığı keçmiş qəza şəhəri olan Bakıda tikintilər ilə başlandı. İlk vaxtlar, - quberniya idarələri və digər təşkilatlar Bakıya köçürülən zaman, bura hələ də geniş quberniya mərkəzi rolunu oynayacaq keyfiyyətlərə qətiyyən hazır deyildi.

Bakıda yerli əhalinin teatr binasına ehtiyacı olmasını qubernatorun özü də e'tiraf edirdi. «Bakının ali ictimaiyyəti» xanımlarının təşəbbüsü ilə həvəskar tamaşaları hər qışda «Bakı əsilzadələr yığıncağı»nın zalında qoyulurdu. Bu, me'mar Qasım bəy tərəfindən XIX əsrin 60-cı illərində tikilmiş indiki Nizami adına muzeyin xüsusi ikimərtəbəli binasında muzd ilə təşkil edilirdi. Onun zalı geniş sahəli idi və bir tərəfdən, rəqs axşamları xanımlar üçün qonaq otağı rolunu oynayan, tamaşa günləri isə teatrın bütün atributları ilə yanaşı improvizasiya səhnələri rolunu oynayan estradası var idi.

Bu bina həvəskar tamaşaların tələblərini ödəsə də, Bakı üçün peşəkar teatrın yaradılmasından ötrü isə xüsusi bina və ya Şamaxıdakı kimi xüsusi olaraq yenidən qurulmuş bina lazım idi.

1872-ci ildə neftli torpaqlara iltizam sisteminin ləğv olunmasının, 1878-ci ildə Bakıda şəhər özünüidarənin tətbiq edilməsinin həm onun sənayesinin, həm də şəhər təsərrüfatının inkişafı üçün mühüm əhəmiyyəti var idi.

Şəhər əhalisi tərəfindən daha çox gəzinilən yerlər - Teatr (Petrovskaya) meydanına və Mixaylovski bağına (indiki Bakı sağlamlıq zonası) böyük maraq var idi. Teatr antreprenörlərindən Veroni-Vest şəhər idarəsindən teatr-sirk binası tikmək üçün torpaq sahəsi xahiş edərək vəd verirdi ki, «Bakıya la-

yiq» bina tikdirəcək, amma yalnız bir şərtlə ki, başqa heç kimə bu hüquq verilməsin [3, s.37].

Beləliklə, Bakıda teatr tikilməsi haqqında ilk dəfə ərizə 1880-ci il oktyabrın 6-da verilmişdir.

Teatr tamaşaları yerli əhalinin rəğbətini ilbəlil getdikcə daha çox qazanırdı, xüsusilə də 1873-cü ildə Azərbaycan peşəkar milli teatrı yarandıqdan sonra. Belə bir şəraitdə məşhur Bakı xeyriyyəçi milyonçusu H.Z.Tağıyevdə Bakıya «əsl teatr binası vermək» ideyası yarandı [5].

1882-ci ildə o, özünün Qorçakovski (Malıgin) küçəsi ilə Merkuryevski (Azərbaycan prospekti) küçəsi tinindəki sahəsində tamaşaxana tikmək üçün teatr binası layihəsini idarəyə təqdim etdi. Sahə şəhərin mərkəzində idi və mövqeyinə görə bütün üstünlüklərə malik idi, bu baxımdan zəngin mərkəzi məhəllələrdən uzaq düşmüş Teatr meydanından üstün idi.

Sahədə iri taxıl anbarı var idi və onun sahibi bunu əsaslı şəkildə yenidən qurmaqla teatr üçün istifadə etmək qərarına gəlmişdi. Binaanın funksiyası tə'yinatına cavab verməsi üçün bu sifariş alan me'mar böyük planlaşdırma və konstruktor işləri görməli oldu. Layihə 35 vərəqdə işlənmişdi. Tağıyev teatrının tikintisinə mühəndis-texnoloq Lemkul nəzarət edirdi [6, s.18,19].

XIX əsrin sonlarında Bakıda bu qəbildən yeganə əsaslı tikinti olan Tağıyev teatrı özünün mövcudluğu ərzində dəfələrlə yenidənqurmaya mə'ruz qalmış, yanmış və bərpa edilmişdir. Və hər dəfə də onun me'marlıq-plan kompozisiyası, interyerlərinin tərtibatı və fasadının keyfiyyəti yaxşılaşırdı.

Tağıyevin öz teatrını sökməsi məsələsi ortaya çıxanda və bunun nəticəsində şəhərin teatrsız qalacağı aydınlaşdıqda, Bakının iş adamlarında gəlir mənbəyi kimi elə o andaca «teatr»a maraq oyandı. Onlardan biri «Bakı şəhərində yeni və zərif teatr» tikmək üçün Teatr (Pyotr) meydanında Səhmdar cəmiyyəti yaratdı [7]. Bunun üçün hələ meydanın uzun müddətə və əvəzsiz cəmiyyətin istifadəsinə verilməsinə şəhərin də razılığını almaq lazım idi, bundan sonra isə teatrın tikilmiş binası şəhərin mülkiyyətinə çevrilirdi. Teatrın tikilməsi üçün əsaslı kapital 300-350 min rubl məbləğində nəzərdə tutulurdu.

Cəmiyyətin təşkilatçıları qərara aldılar ki, teatrın layihəsini Bakı me'marlarına sifariş etməsinlər, hərçənd şəhərdə İ.Qoslavski, K.Skureviç, İ.Ploşko kimi istə'dadlı me'marlar var idi. Onlar tamamilə yeni bir layihə, daha doğrusu tanınmış Avropa teatrları binalarının kombinə edilmiş surətini almağa çalışırdılar.

1897-ci il oktyabrın 6-da «Nümunəvi teatrın tikilməsi üzrə cəmiyyət»in tə'sisçiləri Dumaya ən möhkəm daşdan 3 mərtəbəli teatr binasının, «özü də

əsas küçəyə olan fasadının Avropanın nümunəvi teatrlarının planı üzrə» tikilməsi nəzərdə tutulmuş Teatr meydanında torpaq sahəsi ayrılması xahişi ilə müraciət etdilər.

Xarici me'marın layihəsi üzrə yeni teatrın tikilməsi haqqında Bakı ictimaiyyəti arasında gəzən çoxlu söz-söhbət taciri belə bir fikrə saldı ki, yaxınlarda mülki mühəndis K.Skureviçin layihəsi üzrə (1897-ci ildə) tikilmiş öz geniş passacının üstündə, teatr texnikasının ən yeni təkmilləşdirilmələrindən istifadə olunmaqla Vyana teatrı nümunəsində bir teatr tikdirsin.

Yeni teatrların tikintisi haqqında söhbətlərin və danışığın getdiyi hər bir vaxtda şəhərdə, hələ yaşayış evi üçün sökülməmiş Tağıyev teatrı fəaliyyətini davam etdirirdi. 1898-ci ildə Tağıyev teatrın yenidən qurulması üzrə layihənin tərtibini və me'marlıq-tikinti işlərinə nəzarət etməyi mülki mühəndis P.İ.Koqnovitskiyə (1871-1934) həvalə etdi [8]. Teatrın me'marlıq-planlaşdırma quruluşuna ciddi dəyişikliklər etmək istəməyən me'mar cüzi dəyişikliklə kifayətləndi və bu, faktiki olaraq nə tamaşa salonunun interyerinin ümumi həllini yaxşılaşdırmadı, onu əvvəlki kimi az tə'sirli və qeyri-cazibədar görkəmdə saxladı, nə də Merkuryevski küçədən, əsas giriş tərəfdən, fasadın memarlığını dəyişdirmədi. P.Koqnovitskinin layihəsinin yüksək səviyyədə olmaması aşkarənə idi və Tağıyevin arzu etdiyi məqsəd və vəzifələrə - Bakının gələcək teatrları ilə rəqabət apara biləcək, memarlıq və bədii tərtibat baxımından şəhərə həqiqi teatr bəxş etmək arzusuna tam cavab vermirdi.

Onda, Tağıyevin dəvəti ilə teatrın yenidən qurulmasında Koqnovitski ilə birlikdə həmin illərdə Tağıyev üçün dəbdəbəli saray və onun puluna müsəlman qızlar məktəbi tikmiş mülki mühəndis, istedadlı memar İ.Qoslavski də iştirak edirdi. Yaradıcı fantaziyasına sadıq qalan Qoslavski, Koqnovitskinin cüzi dəyişikliyi əvəzinə, imkan daxilində olan bütün vasitələrdən istifadə etmişdir.

Tikintinin ilk günlərindən işlər iki növbədə müvəffəqiyyətlə gedirdi. Qoslavskinin rəhbərliyi altında aparılan bu yenidənqurmaya görə teatr, həm ümumən, həm də ayrı-ayrı detallar üzrə effektivlə yerinə yetirilmiş və gözəl tərtibat verilmiş həqiqi teatr tikintisi oldu.

1908-ci ildə teatr binası yandı, onu yenidən tikmək lazım idi. Tağıyev, teatra gələnlərin sayının artdığını və bunun şəhərdə yeganə teatr binası olduğunu nəzərə alaraq yaranmış vəziyyətdən istifadə etmək - zalı genişləndirib, yerlərin sayını artırmaq qərarına gəldi. Memar İ.Qoslavski (1865-1904) artıq sağ deyildi. Tağıyev yeni teatrın layihəsinin tərtibini başqa me'mara sifariş etmişdi; təssüflər olsun ki, onun familiyası bizə mə'lum deyil [9].

Əvvəlki ikimərtəbəli bina əvəzinə üçmərtəbəli və daha tutumlu, yanandan 600 yeri artıq olan bina tikildi.

3-cü mərtəbənin əlavə tikintisində fasadların həlli zamanı müəllif, me'mar İ.Qoslavskinin ikimərtəbəli fasadının üslub xüsusiyyətlərini saxlamağa cəhd göstərmişdir. Lakin ümumi kompozisiya, fasadların detallarının modelləşdirilməsi və konturlarının cızılması zamanı işlərin tamamlanmaması, eləcə də yerli me'marlıq duyumlarının olmaması ucbatından çatışmazlıqlar var idi, hərçənd ki, müəllif bunun əsas prinsiplərini yerinə yetirməyə çalışırdı. Əslində bu, həm qeyri-tektonik və dekorativ baxımdan tamamlanmamış alınmış, sadəcə teatrın fasadının namünasib hissəsi olmuş və Tağıyevə 300000 rubldan artıq başa gəlmişdi. Elə həmin pula ə'la planlı və fasadları və əsas otaqların interyerlərinin memarlıq baxımından həll edilməklə, «Nümunəvi teatrın tikintisi cəmiyyət»inin nəzərdə tutduğu kimi və ya sonralar tikilmiş 1800 yerlik Mayılov teatri (1910-1911-ci illər) kimi tamamilə yeni teatr binası tikmək olardı.

H.Z.Tağıyevin yeni teatrının təqdimatı 1910-cu il sentyabrın 30-da oldu və tamaşaçılar yenidən tamaşa salonuna doldular ki, Bakı teatr həvəskarlarının köhnə tanışları olan rəssam Mavrodinin dekorasiyası ilə yeni tamaşalara baxsınlar [10].

Lakin bir neçə ildən sonra, 1918-ci il fevralın 1-də səhər tezdən Tağıyev teatri yenidən yandı. Yanmış teatra baxış keçirdikdən sonra Bakı mühəndisləri bildirmişdilər ki, əsasən taxta hissələr zərər çəkmiş, daş hissə, dam və s. zədələnməmiş və salamat qalmışlar və, təmir üçün cəmi 5-6 aylıq iş görmək tələb olunurdu.

Amma teatr yalnız Azərbaycanda sovet hakimiyyəti qurulduqdan sonra, 1921-1922-ci illərdə bərpa olundu [11].

Bu dövrə kimi teatrın binasından, fəsad divarlarından başqa heç nə qalmamışdı, içəridə hər şey bərbad halda idi. Həm planlaşdırma, həm də me'marlıq baxımından tamamilə yeni teatr yaratmaq lazım idi. Teatrın layihəsini Bakı şəhərinin baş me'marı, şəhərdəki bir çox iri yaşayış, ictimai və dini tikililərin müəllifi olan mülki mühəndis Zivər bəy Əhmədbəyov işləmişdi [12].

1910-cu ildə Tağıyev teatrında 1908-ci il yanğınının sonra, tamamilə yeniləşdirilmiş və yaxşılaşdırılmış şəkildə tərtibat işləri qurtardıqdan sonra Mayılov qardaşları qərara aldılar ki, Bakıda öz sahələrində, 339-cu məhəllədə böyük, müasir səviyyədə təchiz olunmuş yeni teatr binası tiksinlər.

Rusiyanın kapitalizm dövrü teatr tikililərinin inşası tarixində Mayılov teatri, sözün əsl mə'nasında, o dövrün tikinti texnikasının səviyyəsi nəzərə alın-

maqla, rekord müddətə qurtarmış bir tikili kimi xüsusi yer tutur. 1800 yerlik tutumu olan teatr binası 10 aydan bir qədər az müddətə tikilmişdi.

Məhdud sahədə yerləşmiş və köhnə binadan ilkin olaraq dəyişdirilmiş, və bunun da nəticəsində sonrakı rekonstruksiyalar zamanı layihəçilərin işini müəyyən dərəcədə çətinləşdirən Tağıyev teatrından fərqli olaraq, yeni teatr, mülki-mühəndisin layihəni tərtib etdiyi zaman bütün üstünlüklərə malik idi. Ona görə də teatr klassik sxemdə yaradılıb: dəhliz qrupu, tamaşa salonu və səhnə. Bu da binanın daxili planlaşdırılmasının rahat və səmərəli həll edilməsinə imkan vermişdi.

1911-ci il fevralın 19-da teatrın tikinti işləri tamamlanmış və qradonaçalnik fevralın 28-dən Mayılov teatrında sezonun açılmasına icazə vermişdi.

Özdövrünə görə teatrın tikilmə müddəti və keyfiyyəti tamamilə diqqətə layiq olsa da, fasadın memarlıq həlli və onun ümumi kompozisiyası baxımından, binanın simasının şərhə tam mə'nada əhəmiyyətli teatr tikintisi kimi, onun daxili mahiyyətini ifadə etmirdi. Modern və ona xas üslublaşdırma sement palçıq və silikat kərpicdən tikilmiş fasadın memarlığını müəyyənləşdirirdi. Bakı tikintilərində bu üslubdan istifadə İ.Qoslavski tərəfindən şəhər upravnıyının tikintisindən (indiki Bakı soveti) sonra yayılmışdı. Mayılov teatri Bakı me'marlığında sönməkdə olan Avropa üslubunun son qalıqlarından biri idi.

Bir neçə dəfə təmirə məruz qalan teatr 1985-ci ildə iki il davam edən əsaslı restavrsiyadan sonra xalqın istifadəsinə verildi. Açılışdan çox keçmədən təmir zamanı istifadə edilən, çəlləkdə ustaların tez alışan materialları unutması üzündən bina yenidən yanğına səbəb oldu. Fasad saxlanılmaqla teatr yenidən inşa edildi. Bir il yeddi ay davam edən inşaat planda bəzi dəyişikliklər edilərək teatrın açılışı ilə nəticələndi. 1068 tamaşaçı üçün nəzərdə tutulmuş üç təbəqəli tamaşa zalının səhnəsi 47 pərdəli olub, eni 12 m, uzunluğu 21 m, hündürlüyü 15 m -dir. Orkestra çuxurunun eni 6 m, rampadan birinci sıraya qədər məsafə 7 m-dir. mərtəbəli foyedəki çilçiraqlar Yuqoslaviyadan, güzgülər isə Venesiyadan gətirilmişdir. Maraqlı faktlardan biri də odur ki, səhnə söküldüyü zaman divarlarının akustika baxımından şampan şüşələri və keçə tükünün köməyi ilə həll edildiyi aşkara çıxdı.

Bakı şəhərində öz xüsusi binaları olan iki Tağıyev və Mayılov teatrlarından əlavə, teatr salonu üçün uyğunlaşdırılmış başqa binalar da var idi. Bunlardan Olginski (M.Ə.Rəsulzadə) küçəsində doktor Qarabəyovun evində «Ekspress», Petrovsk meydanında «Qarşılıqlı Kredit Cəmiyyəti»nin binasında «Odeon», Birca meydanında «Rekord», Marinski (Molokan) bağı yaxınlığın-

da «Ampir» və Zaqafqaziya dəmir yolu idarəsinin qulluqçuları üçün tikmək istədiyi öz teatr binasının əvəzinə vaqon e'malatxanasının teatr üçün bir təhər uyğunlaşdırılmış böyük binasını göstərmək olar [13].

Bu binalarla yanaşı konsertlər, tamaşalar göstərilən başqa salonlar da - adətən ümumi tikililər arasında me'marlıq həllinə görə ictimai xarakter daşıyan, fərqlənən binalarda yerləşən zallar da var idi. Bunların sırasına Krasnovodsk (S.Vurğun) küçəsindəki «İctimai toplantı»nın qış binası da daxil idi. Bu, şəhər me'marı, mülki mühəndis A.Kandinovun layihəsi üzrə 1887-ci ildə tikilmiş M.Nağıyevin kirayə evinin bir hissəsində yerləşirdi.

1880-ci illər Bakı üçün klassik yönümün himayəsi altında, me'marların, mülki mühəndislərin və mühəndis-texnoloqların iştirakı ilə me'marlığın təşəkkülü dövrü olmuşdur. Onlar öz yaradıcılıqları ilə şəhəri əyalət me'marlığından böyük sənət səviyyəsinə qaldırdılar, onların əsərləri, Azərbaycanın orta əsr dövrü me'marlarının əsərləri kimi Bakının me'marlıq simasında dərin iz buraxmışdır.

İctimai toplantının (indiki Dövlət filarmoniyasının binası) yay yerləşgəsi məhz bu cür tikililərə mənsubdur. Şəhərin me'marlıq baxımından çox əlverişli yerində, Nikolayevski (İstiqlaliyyət) küçəsi ilə Sadovı (Niyazi) küçəsinin tində, Bakı amfiteatrının ikinci terrasının yüksək səviyyəsində tikilmiş bu bina nəinki onun tikintisi üçün sahə ayrılmış qubernator bağının (indiki Bakı sağlamlıq zonası) kompozisiyasına ə'la şəkildə qovuşmuş, eyni zamanda XX əsrin əvvəllərində formalaşmış bütün ətraf me'marlıq peyzacına çulğışıdır.

1911-ci ildə klubun binasının tikintisinə başlanılan zaman artıq Nabe-recnıda (Sahil küçəsində) hələ 1909-cu ildə müsabiqə ilə 8085,72 kvadrat sacenlik (17323,44 m²) sahədə salınmış bulvar mövcud idi, ona görə də bağda kəsilmiş ağaclar haqqındakı mübahisələr tezliklə unuduldu, və artıq 1912-ci ilin sonlarında şəhər memarlığı yeni tikinti ilə - İctimai toplantının yay yerləşgəsinin binası ilə zənginləşdi və heç kim heyfslənmədi ki, həmin sahədə palladian arxitekturalı bu gözəl bina me'mar tərəfindən belə zövq və ustalıqla meydana gətirildi.

Bu binanın inşası ilə şəhər klassik memarlığa malik, kapitalist Bakısının ətraf mənzərəsinə çox yaxşı uyuşan əla bir tikili əldə etdi. Şəhər tikintisində o memarlıq həmahəngliyini bu gün də itirməmişdir.

ƏDƏBİYYAT

1. Шемахинский театр.//Кавказ, 1858, № 52.
2. Касимов Г.А. К истории азербайджанского театра (Театр в Шемахе).- Баку.//ДАНА, 1955, № 6.-Т.11.
3. О Шемахинском театре.//Театрально-музыкальный вестник. 1858г. №30.
4. По заявлению Верони-Вест об отводе ему участка земли под постройку театра и цирка от 6 окт. 1880 г. - 12 окт. 1880 г. (ДТА. Фонд 389; стр.37 дело 138)
5. Бакинский театр.//Каспий, 1889, №143.
6. Переписка с губернатором главного инженера и городского архитектора об освещении построенного Г.З.А.Тагиевым зд. Театра Тагиева спец. комиссии.от 1–13 ноября 1883 г. (ДТА. Фонд 389; дело 314 стр. 18-19).
7. Новый театр.// Каспий, 1897, № 210; 1898 г. -№ 75.
8. Переустройство театра Г.З.А. Тагиева.//Каспий, 1897, № 212.
9. Проект нового театра Тагиева.//Каспий, 1909, № 202.
10. Освящение театра.//Каспий, 1910, № 222.
11. Театр им.Буниатзаде (быв.Тагиевский).//Бакинский рабочий, 1922, № 11.
12. Фатуллаев Ш.С. Градостроительство и архитектура Азербайджана XIX-начала XX века. – Л., 1986.
13. Железнодорожный театр.//Каспий, 1903, № 189.

Açar sözlər: teatr, tamaşa zalları, Tağıyev teatrı, Mayılov teatrı, ictimai toplantı binası

Севиндж Тангудур

Об истории архитектуры театра в Азербайджане

В начале XIX века в период имперского правления политика колониальной администрации привела к тому, что Азербайджан вошел в состав России. В связи с политической ситуацией произошли радикальные изменения в строительстве архитектурных зданий и сооружений. Возникли новые типы зданий - банки, пассажи, городская Дума, железнодорожные вокзалы, цирки, концертные залы, театры. Они были включе-

ны в объемно-пространственную среду Баку. В статье рассматриваются особенности архитектуры ряда театральных сооружений.

Ключевые слова: театр, зрительные залы, театр Тагиева, театр Майлова, здание общественного собрания.

Sevinj Tangudur

On the history of the architecture of theatre buildings in Azerbaijan

At the beginning of the XIX century in the period of imperial government as a result of the policy of colonial administration Azerbaijan became a part of Russia. In connection with political situation there happened radical changes in the construction of architectural buildings and structures. There appeared new types of buildings – banks, passages, municipal дума, railway station buildings, theatres. They were included in the volumetric-spatial environment of Baku.

Key words: a theatre, halls, Taghiyev's theatre, Mailov's theatre, the building of public meeting.